

GLOBALIZATSIYA MILLIY IQTISODIYOTGA QANDAY TA'SIR QILADI

Samandarov Xushnud Jobir o'g'li
Raximboyeva Dilafruz Ibrogim qizi

Toshkent davlat Agrar universiteti
"Agroiqtisodiyot,logistika va xizmatlar" faqulteti
"Buxgalteriya"yo'nalishi 1-bosqich talabasi

Jumaniyozov Siroj Azimboy o'g'li

Ilmiy rahbar:

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19659456>

Annotatsiya. Mazkur maqolada globallashuv jarayonlarining milliy iqtisodiyotga ta'siri chuqur tahlil qilingan. Milliy iqtisodiyot uchun u ham ulkan imkoniyatlar, ham jiddiy xatarlar eshigidir. Bugungi kunda hech bir mamlakat o'z qobig'iga o'ralib, rivojlana olmaydi. Globalizatsiya — bu davlatlar o'rtasidagi iqtisodiy, siyosiy va madaniy chegaralarning erishi hamda yagona jahon bozorining shakllanish jarayonidir. Natijalar shuni ko'rsatdiki, globallashuv rivojlanayotgan mamlakatlar uchun imkoniyatlar va xavflarni bir vaqtning o'zida yaratadi. Maqolada milliy iqtisodiyotni himoya qilish va globallashuv sharoitida raqobatbardoshlikni oshirish bo'yicha amaliy tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: globalizatsiya, jahon bozori, milliy iqtisodiyot, raqobatdoshlik.

Аннотация. В данной статье глубоко анализируется влияние процессов глобализации на национальную экономику. Для национальной экономики она открывает двери как к огромным возможностям, так и к серьезным рискам. Сегодня ни одна страна не может развиваться, оставаясь изолированной в своей оболочке. Глобализация — это процесс стирания экономических, политических и культурных границ между государствами и формирования единого мирового рынка. Результаты показали, что глобализация одновременно создает как возможности, так и угрозы для развивающихся стран. В статье представлены практические рекомендации по защите национальной экономики и повышению конкурентоспособности в условиях глобализации.

Ключевые слова: глобализация, мировой рынок, национальная экономика, конкурентоспособность.

Abstract. This article provides a profound analysis of the impact of globalization processes on the national economy. For the national economy, it opens the door to both immense opportunities and serious risks. Today, no country can develop by remaining isolated within its own shell. Globalization is the process of dissolving economic, political, and cultural borders between states and the formation of a single global market. The results indicate that globalization simultaneously creates opportunities and threats for developing countries. The

article provides practical recommendations for protecting the national economy and enhancing competitiveness in the context of globalization.

Keywords: globalization, world market, national economy, competitiveness.

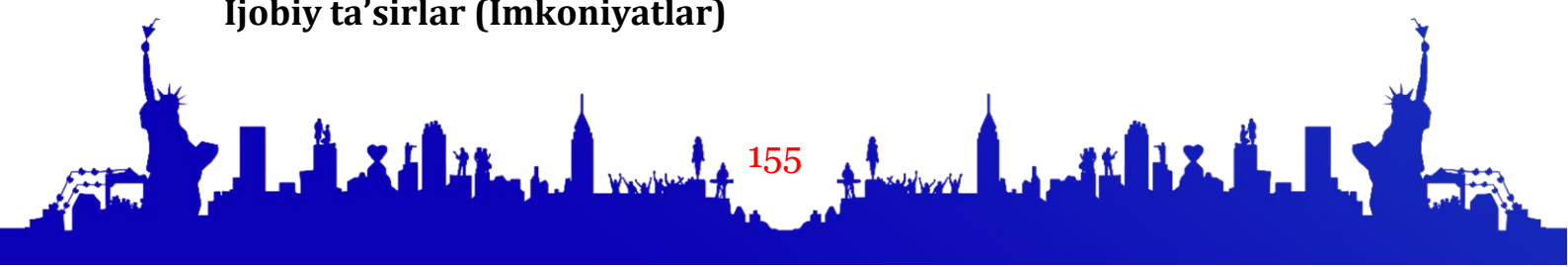
XXI asrda globallashuv jarayonlari jahon iqtisodiyotining eng muhim xususiyatiga aylandi. Dunyo Savdo Tashkiloti (DST) ma'lumotlariga ko'ra, xalqaro savdohajmi 2025-yilda 34 trillion AQSh dollaridan oshdi. Globallashuv iqtisodiy, ijtimoiy, siyosiy va madaniy jihatdan davlatlar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni kuchaytirdi. Globallashuvning milliy iqtisodiyotga ta'siri ikki tomonlama xarakterga ega. Bir tomondan, u yangi bozorlar, texnologiyalar va investitsiyalarga kirish imkoniyatini beradi. Boshqa tomondan esa, mahalliy ishlab chiqaruvchilar uchun xavf-xatarlar va raqobat bosimini oshiradi. Rivojlanayotgan mamlakatlar uchun bu jarayonlarni to'g'ri boshqarish milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishi uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega.

O'zbekistoniqtisodiyotidagloballashuvningta'siri(2018-2025)

Ko'rsatkichlar	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Tashqi savdo (mlrd.dollar)	43.2	56.8	68.4	72.1	80.6	85.4
TXI hajmi (mlrd.dollar)	1.874	2.689	3.421	3.985	4.8	5.4
Eksport (mlrd.dollar)	15.1	19.2	22.6	24.3	28.5	30.7
Import (mlrd.dollar)	28.1	37.6	45.8	47.8	52.1	54.7
YaIMga nisbatan savdo (%)	77.8	88.4	94.7	96.8	99.1	107.3

O'zbekiston iqtisodiyoti 2017-yildan keying liberallashuv davri natijasida jahon iqtisodiyotiga tobora ko'proq integratsiyalashib bormoqda. So'nggi yillarda O'zbekistonning tashqi savdosi, eksport-import hajmi va TXI oqimi o'smoqda. 2025 yilda YaIMga nisbatan savdo ulushi 100% dan oshgani mamlakatning jahon bozoriga chuqur integratsiyalashganin ianglatadi.

Ijobiy ta'sirlar (Imkoniyatlar)

1. **Investitsiyalar oqimi:** Globalizatsiya xorijiy sarmoyalarning kirib kelishini tezlashtiradi. Bu yangi korxonalar qurish, ish o'rinlari yaratish va iqtisodiy o'sishni anglatadi.

2. **Texnologiyalar almashinuvi:** Rivojlangan davlatlarning zamonaviy texnologiyalari va innovatsiyalari rivojlanayotgan mamlakatlarga tezroq yetib boradi. Bu ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi.

3. **Raqobat va sifat:** Tashqi bozorning ochilishi mahalliy ishlab chiqaruvchilarni mahsulot sifatini oshirishga va narxni pasaytirishga majbur qiladi. Oxir-oqibat, bundan iste'molchi yutadi.

4. **Eksport imkoniyatlari:** Milliy mahsulotlar uchun butun dunyo bozori ochiladi. Bu mamlakatning valyuta tushumini ko'paytiradi.

Salbiy ta'sirlar (Xatarlar)

1. **Mahalliy ishlab chiqaruvchilarning sinishi:** Katta transmilliy korporatsiyalar bilan raqobatga dosh berolmagan kichik mahalliy bizneslar yopilib ketishi mumkin.

2. **Tashqi bog'liqlik:** Milliy iqtisodiyot jahon bozoridagi tebranishlarga ta'sirchan bo'lib qoladi. Masalan, dunyoning bir chekkasidagi inqiroz ikkinchi chekkasiga tezda yetib boradi.

3. **Daromadlar tengsizligi:** Yuqori texnologiyali sohalarda ishlovchilar boyib ketgani holda, malakasiz ishchi kuchi qadri tushishi natijasida jamiyatda tabaqalanish kuchayishi mumkin.

4. **Ekologik muammolar:** Sanoatning rivojlanishi va ishlab chiqarishning ko'payishi ko'pincha atrof-muhitga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Xulosa

Globalizatsiya — bu ikki tomoni o'tkir qilich kabidir. Undan samarali foydalanish uchun davlat kuchli iqtisodiy islohotlar o'tkazishi, mahalliy biznesni qo'llab-quvvatlashi va inson kapitaliga (ta'limga) sarmoya kiritishi lozim. Shundagina globalizatsiya milliy iqtisodiyotni yemiruvchi emas, balki uni harakatga keltiruvchi kuchga aylanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. International Monetary Fund (2023). World Economic Outlook: Globalization and Inequality. Washington, DC: IMF.

2. Mamatkulov, X., Gulyamov, S. (2020). "O'zbekiston iqtisodiyotini jahon xo'jaligiga integratsiyalashtirish: muammolar va yechimlar". Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar jurnali, 2020, №3, 45-58-betlar.

